Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра інтелектуальної власності та приватного права

ОСНОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА РАДИ ЄВРОПИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	***Перший (бакалаврський)***
Галузь знань	*D Бізнес, адміністрування та право*
Спеціальність	*D 8 Право*
Освітня програма	*Право*
Статус дисципліни	*Нормативна*
Форма навчання	*очна (денна), заочна*
Рік підготовки, семестр	*2 курс, весняний семестр*
Обсяг дисципліни	*4 кредитів / 120 годин* *денна форма навчання: 16 год. - лекції, 30 год. - практичні заняття* *заочна форма навчання: 12 год. – лекції, 8 год. – практичні заняття*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Залік /* *модульна контрольна робота*
Розклад занять	*http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx*
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: *кандидат юридичних наук, доцент Гончаров Андрій Вікторович,* Honcharov.Andrii@LLL.kpi.ua Практичні / Семінарські: *кандидат юридичних наук, доцент Гончаров Андрій Вікторович,* Honcharov.Andrii@LLL.kpi.ua
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс Google classroom: https://classroom.google.com/c/NjY5MDQ2NjE5Mzg0?cjc=3wdn2tr

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Основи права Європейського Союзу та Ради Європи» є правничою дисципліною, що належить до нормативних освітніх компонентів циклу професійної підготовки бакалаврів права.

Метою вивчення даної дисципліни є формування професійної правосвідомості студентів, засвоєння спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, визначених стандартом вищої освіти та достатніх для ефективного виконання професійної діяльності за обраною спеціальністю.

Предметом навчальної дисципліни є правові відносини, які стосуються найважливіших питань правової природи Європейського Союзу та Ради Європи, історії та передумов їх виникнення, основних галузей, інститутів та органів та практики ЄСПЛ.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

Відповідність результатів навчання та компетентностей за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності (soft skills):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

ФК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права .

ФК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються здобувачам на першому занятті.

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота з нормативно-правовими актами, з навчальною та науковою літературою, навчальна дискусія, використання проблемно-пошукового (проблемний виклад матеріалу та постановка проблеми в межах заняття), аналітичного та практичного методів.	Усне опитування, виконання практичних кейсів, письмові творчі проекти,
4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота в малих групах, розв'язання практичних завдань, робота з нормативною документацією	Виступи з презентаціями, виконання письмових практичних робіт, письмові творчі проекти
12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота з навчальною літературою; робота в малих групах, дискутування	Усне опитування, публічні виступи, модульна контрольна робота

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

«Основи права Європейського Союзу та Ради Європи» вивчається після таких дисциплін: «Римське приватне право», «Міжнародне публічне право», що є необхідною передумовою ефективного навчання та володіння компетентностями, які формуються під час вивчення цих дисциплін, з огляду на системність та взаємопов'язаність з тематикою освітньої програми.

На результатах навчання з дисципліни «Основи права Європейського Союзу та Ради Європи» базується подальше вивчення таких дисциплін, як «Міжнародне приватне право» та вибіркових дисциплін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна містить один освітній компонент, шифр за ОП:
ПО 11 Основи права Європейського Союзу та Ради Європи .

Тема 1. Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти. Історія розвитку ідей про створення об'єднаної Європи. Проблеми визначення правового статусу ЄС. Ознаки міжнародної міжурядової організації, притаманні ЄС. Правосуб'єктність ЄС у міжнародному праві та національному праві держав-членів. Основні принципи функціонування Європейського Союзу

Тема 2. Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу. Поняття, природа та предмет права Європейського Союзу. Співвідношення права ЄС, міжнародного права та національного права членів ЄС. Принципи права ЄС. Система права ЄС. Поняття джерел права ЄС. Гармонізація правових систем держав-членів ЄС. Безпосереднє застосування права ЄС органами ЄС.

Тема 3. Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу. Історичні етапи створення і діяльності Європейського Союзу від Єдиного об'єднання вугілля і сталі до Єдиного економічного союзу. Передумови створення Європейського Союзу. Компетенція Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу.

Тема 4. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Поняття джерел права ЄС. Первинне законодавство Європейського Союзу і його значення. Дія в часі та просторі нормативних актів союзу. Договори як конституційна основа права Європейського Союзу. Похідне 6 (вторинне) законодавство як частина системи норм, розроблених згідно з основними договорами. Типові акти і їх значення. Регламенти, директиви, рішення, позиції та рекомендації. Нетипові акти. Судові рішення як джерело права Європейського Союзу. Міжнародні акти, укладені Союзом, і їх значення.

Тема 5. Організаційний механізм Європейського Союзу. Система органів Європейського Союзу. Співвідношення понять "орган" та "інституція" ЄС. Політико-правова природа органів ЄС. Класифікація органів ЄС. Основні органи ЄС. Фінансові органи ЄС. Міжвідомчі органи ЄС. Консультативні органи ЄС. Основні ограни ЄС. Допоміжні органи Європейського Союзу. Рахункова палата. Європейський інспектор із захисту даних. Соціально-економічний комітет. Комітет регіонів. Комітет зайнятості. Створення організації Європейського Союзу з урахуванням специфіки Європи.

Тема 6. Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини. Тлумачення міжнародних договорів з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та перспективи її застосування в Україні. Міжнародно-правові стандарти прав людини в діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів в Україні. Принципи тлумачення положень міжнародних документів.

Тема 7. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи. Основні принципи прав людини Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. Особливості інтерпретації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. як правозахисного договору. Вимоги до позбавлення свободи та особистої недоторканності у практиці Європейського суду з прав людини. Випадки правомірного позбавлення свободи. Гарантії права людини на свободу та особисту недоторканність.

Тема 8. Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України. Реформування контрольного механізму Європейської конвенції з прав людини. Європейський суд з прав людини: підстави та порядок звернення. Рішення Європейського Суду з прав людини як індикатор зовнішньополітичної електоральної легітимації влади на пострадянському просторі. Міжнародно-правові стандарти захисту біженців. Міжнародно-правові стандарти захисту жінок.

Міжнародно-правові стандарти захисту дітей. Особливості функціонування Європейського суду з прав людини.

Тема 9. Поняття та роль судового прецеденту в праві ЄС, міжнародному праві та в Україні. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України. Судовий прецедент у романо-германській системі. Принципи верховенства та прямої дії права ЄСпв. Прецедентні рішення судів ЄС/ЄСпв – джерело права ЄС/ЄСпв. Характеристика судового прецеденту в праві ЄС.

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1: Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти	14	2	2	10
Тема 2: Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу	12	2	2	8
Тема 3: Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу	12	2	2	8
Тема 4: Джерела та принципи права Європейського Союзу	14	2	4	8
Тема 5: Організаційний механізм Європейського Союзу	14	2	4	8
Тема 6: Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини	14	2	4	8
Тема 7: Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи	14	2	4	8
Тема 8: Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України	14	2	4	8
Тема 9: Поняття та роль судового прецеденту в праві ЄС, міжнародному праві та в Україні	12	-	4	8
Разом	**120**	**16**	**30**	**74**
Залік				
Всього годин	**120**			

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	В С	у тому числі

		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1: Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти	16	2	2	12
Тема 2: Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу	16	2	2	12
Тема 3: Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу	16	2	2	12
Тема 4: Джерела та принципи права Європейського Союзу	12	-	-	12
Тема 5: Організаційний механізм Європейського Союзу	12	-	-	12
Тема 6: Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини	12	2	2	10
Тема 7: Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи	12	2	-	10
Тема 8: Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України	12	2	-	10
Тема 9: Поняття та роль судового прецеденту в праві ЄС, міжнародному праві та в Україні	10			10
Разом	**120**	**12**	**8**	**100**
Залік				
Всього годин	**120**			

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Тичина В.П. Правові цінності Європейського Союзу : навч. посібник. Харків : Право, 2023. 114 с.
2. Право Європейского Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсувеге П. та ин.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене и допов. Харків. Право. 2021. 442 с.
3. Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях) : навч.-довід. посібник / за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 178 с.
4. Основи права Європейського Союзу : підручник; за заг. ред. Т. Л. Сироід. Харків: Право, 2020. 590 с.
5. Право Європейського Союзу : підручник. за ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. 442 с.

Додаткова література:

1. Юрковський Д. Європейська інтеграція – стратегічний пріоритет зовнішньополітичної діяльності України. Державне управління: удосконалення та розвиток. №10. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=761 (дата звернення: 23.05.2026)

2. Ковалів М. В. Навчальний посібник. Основи права Європейського Союзу / М. В. Ковалів, Т. М. Тимчишин, О. В. Ніканорова. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
3. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник. Одеса . Фенікс. 2020. 390 с.
4. Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників. Законодавство України: Офіційний вебсайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_044#Text (дата звернення 23.05.2026).
5. Український щорічник з європейських інтеграційних студій: Офіційна інтернет-сторінка видання. URL: https://aprei.com.ua/ukrainianyearlybook-of-european-integration-studies/ (дата звернення 23.05.2026).
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Верховна Рада України: Офіційний вебсайт. 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 23.05.2026).
7. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Підтримка громадянського суспільства та культури». Верховна Рада України: Офіційний вебсайт. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-19#Text (дата звернення 23.05.2026).
8. Макушев П.В. Актуальні проблеми співвідношення та взаємодії системи права Європейського Союзу з національними правовими системами держав-членів. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2023. С. 62-71.
9. Костюченко Я.М. Правові засади асоціації у відносинах Європейського Союзу з третіми країнами й міжнародними організаціями та Україною: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2020. 36 с.
10. Ставлення громадян до вступу України до Європейського Союзу. Центр Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/ (дата звернення 23.05.2026).
11. Нелін О.І. Гармонізація законодавства України про туризм з нормами Європейського Союзу: необхідність назріла. Юридична Україна. Київ, 2022. № 7 (235). С. 43-50
12. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text (дата звернення 23.05.2026).
13. Рєзніков В. Концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. № 1 (44). С. 66–72.
14. Прокопенко Л., Рудік О., Рудік Н. Інституційна система ЄС: навч. посіб. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.
15. Кадєтова О. В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом в системі джерел права інтелектуальної власності : монографія / за ред. О. П. Орлюк. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 343 с.
16. ANDRII M. BLAHODARNYI, OLHA O. BARABASH, ANDRII V. HONCHAROV, MYKOLA V. HONCHAROV & VOLODYMYR A. SHATILO Local Self-government in European Countries: General Characteristics, Comparison and Ukrainian Realities. LEX LOCALIS - JOURNAL OF LOCAL SELF-GOVERNMENT Vol. 21, №. 3, pp. 683-706, July 2023.
17. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. Харків : Право, 2019. 310 с.

Для пошуку нормативно-правових актів бажано використовувати офіційний вебсайт парламенту – Верховної Ради України – https://www.rada.gov.ua/

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів права заплановано наступні види навчальних занять:

- лекції;
- практичні заняття;
- консультація.

Теми лекцій та практичних занять взаємозв'язані, матеріал вивчається в логічній послідовності за розділами освітньої програми. На практичних заняттях розглядаються найбільш суттєві теоретичні питання, які дозволяють забезпечити студентам можливість глибокого самостійного вивчення всього програмного матеріалу. Консультація проводиться викладачем щотижня згідно з графіком, затвердженим кафедрою.

Методи і технології навчання. Використовуються дидактичні методи, спостереження і порівняння, узагальнення і абстрагування, аналогія, індукція, дедукція, аналіз і синтез, аналітико-синтетичний, абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький. Також комплекс методів, зокрема практичні, наочні, словесні, проблемні, частково-пошукові та інші групи методів. Серед методів навчання за характером логіки пізнання використовуються аналітичний, індуктивний, дедуктивний методи.

На заняттях використовуються мультимедійне обладнання, комп'ютер. При дистанційному навчанні використовуються сервіси відеоконференцій Zoom, освітній вебсервіс Google Клас, Телеграм чат для комунікації зі студентами, університетське програмне забезпечення Інформаційно-телекомунікаційної система «Електронний кампус».

5.1. Лекції та практичні заняття (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література
1	**Тема 1. Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти** 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу 2. Право Європейського Союзу як наука і навчальна дисципліна 3. Система права Європейського Союзу. *Література*: базова [1,2], додаткова [11].
2	**Тема 2. Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу** 1. Передумови виникнення європейських співтовариств. 2. Історичні етапи виникнення, становлення і розвитку ЄС: 2.1. Основні етапи: Створення європейських інтеграційних об'єднань на основі Договорів про Європейські співтовариства і Європейський Союз (так звані установчі договори): а) Паризький договір про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі; б) Римські договори про заснування Європейського економічного співтовариства і Європейського співтовариства з атомної енергії; в) Маастрихтській договір про ЄС. *Література*: базова [1,2,4,], додаткова [11].
3	**Тема 3. Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу** 1. Правова природа ЄС. 2. Компетенція Європейського Союзу: поняття, види і сфери. 3. Розширення ЄС та його нинішній склад (так звані «хвилі розширення»). 4. Копенгагенські критерії. *Література*: базова [1,2], додаткова [15].
4	**Тема 4. Джерела та принципи права Європейського Союзу** 1. Система джерел права Європейського Союзу. 2. Джерела первинного права Європейського Союзу. 3. Джерела вторинного права Європейського Союзу: а) регламенти, б) директиви, в) рішення, г) рекомендації і висновки). 4. Джерела договірного права Європейського Союзу. Міжнародні угоди з третіми країнами та міжнародними організаціями. 5. Джерела прецедентного права Європейського Союзу. *Література*: базова [1,2], додаткова [11].
5	**Тема 5. Організаційний механізм Європейського Союзу** 1. Співвідношення понять «інститути», «органи» і «установи» Європейського Союзу. 2. Європейська Рада. 3. Рада Європейського Союзу. 4. Європейський парламент. 5. Європейська комісія.

	- наднаціональний характер ЄК. Її склад, функції, обов'язки, повноваження. - зовнішні функції ЄК. Права ЄК у відношенні держав-членів ЄС. *Література*: базова [1,3], додаткова [14].
6	**Тема 6. Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини** 1. Тлумачення міжнародних договорів з прав людини. 2. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві. *Література*: базова [1,5], додаткова [8,17].
7	**Тема 7. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи** 1. Основні принципи прав людини Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. 2. Особливості інтерпретації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. як правозахисного договору. *Література:* базова [1,5], додаткова [8,17].
8	**Тема 8. Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України** 1. Реформування контрольного механізму Європейської конвенції з прав людини. 2. Європейський суд з прав людини: підстави та порядок звернення. 3. Рішення Європейського Суду з прав людини як індикатор зовнішньополітичної електоральної легітимації влади на пострадянському просторі. *Література*: базова [1,3], додаткова [8,12].
9	**Тема 9. Поняття та роль судового прецеденту в праві ЄС, міжнародному праві та в Україні** 1. Поняття судового прецеденту. 2. Характеристика судового прецеденту в праві ЄС. 3. Практика використання судового прецеденту при зверненні до Європейського Суду з прав людини. *Література*: базова [1,3], додаткова [7,12].

5.2. Лекції та практичні заняття (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література
1	**Тема 1. Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти** 4. Поняття та сутність права Європейського Союзу 5. Право Європейського Союзу як наука і навчальна дисципліна 6. Система права Європейського Союзу. *Література*: базова [1,2], додаткова [11].
2	**Тема 2. Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу** 3. Передумови виникнення європейських співтовариств. 4. Історичні етапи виникнення, становлення і розвитку ЄС: 2.1. Основні етапи: Створення європейських інтеграційних об'єднань на основі Договорів про Європейські співтовариства і Європейський Союз (так звані установчі договори): а) Паризький договір про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі; б) Римські договори про заснування Європейського економічного співтовариства і Європейського співтовариства з атомної енергії; в) Маастрихтський договір про ЄС. *Література*: базова [1,2,4,], додаткова [11].
3	**Тема 3. Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу** 5. Правова природа ЄС. 6. Компетенція Європейського Союзу: поняття, види і сфери. 7. Розширення ЄС та його нинішній склад (так звані «хвилі розширення»). 8. Копенгагенські критерії. *Література*: базова [1,2], додаткова [15].

4	**Тема 6. Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини** 3. Тлумачення міжнародних договорів з прав людини. 4. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві. *Література*: базова [1,5], додаткова [8,17].
5	**Тема 7. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи** 1. Основні принципи прав людини Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. 2. Особливості інтерпретації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. як правозахисного договору. *Література:* базова [1,5], додаткова [8,17].
6	**Тема 8. Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України** 1. Реформування контрольного механізму Європейської конвенції з прав людини. 2. Європейський суд з прав людини: підстави та порядок звернення. 3. Рішення Європейського Суду з прав людини як індикатор зовнішньополітичної електоральної легітимації влади на пострадянському просторі. *Література*: базова [1,3], додаткова [8,12].

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Крім навчальних занять, відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів права передбачено також наступні форми освітнього процесу:

- самостійна робота;
- контрольні заходи.

Теоретичні та практичні знання поглиблюються шляхом самостійної роботи з використанням рекомендованої літератури та ресурсів глобальної мережі Internet.

6.1. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література	Форма контролю
1	**Тема 1. Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти** 1. Ознаки міжнародної міжурядової організації, притаманні ЄС. 2. Історичні етапи створення і діяльності Європейського Союзу *Література*: базова [1,2], додаткова [7].	*опитування*
2	**Тема 2. Виникнення та розвиток правової системи Європейського Союзу** 1. Структура права Європейського Союзу. 2. Суб'єкти права Європейського Союзу *Література*: базова [1,2,4,], додаткова [11].	*тестові завдання / практичні завдання*
3	**Тема 3. Природа, компетенція та етапи розширення Європейського Союзу** 1. Юрисдикція співтовариств та право Європейського Союзу. 2. Поняття правового статусу людини та громадянина в Європейському Союзі. *Література*: базова [1,2], додаткова [11].	*тестові завдання*
4	**Тема 4. Джерела та принципи права Європейського Союзу** 1. Поняття та класифікація джерел права Європейського Союзу. 2. Принцип дії Acquis communautaire. *Література*: базова [1,2], додаткова [11].	*практичні завдання / кейси*
5	**Тема 5. Організаційний механізм Європейського Союзу** 1. Система органів Європейського Союзу. 2. Основні ограни ЄС. *Література*: базова [1,3], додаткова [14].	*опитування*

6	**Тема 6. Принципи тлумачення положень міжнародних документів про права людини: їх види, поняття та практика Європейського суду з прав людини** 1. Тлумачення міжнародних договорів з прав людини. 2. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві. *Література*: базова [1,5], додаткова [8,17].	*практичні завдання / кейси*
7	**Тема 7. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод в судах європейських держав та механізм захисту прав людини в Раді Європи** 1. Основні принципи прав людини Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. 2. Особливості інтерпретації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. як правозахисного договору. *Література:* базова [1,5], додаткова [8,17].	*опитування*
8	**Тема 8. Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві України** 1. Реформування контрольного механізму Європейської конвенції з прав людини. 2. Європейський суд з прав людини: підстави та порядок звернення. 3. Рішення Європейського Суду з прав людини як індикатор зовнішньополітичної електоральної легітимації влади на пострадянському просторі. *Література*: базова [1,3], додаткова [8,12].	*практичні завдання / кейси*
9	**Тема 9. Поняття та роль судового прецеденту в праві ЄС, міжнародному праві та в Україні** 1. Поняття судового прецеденту. 2. Характеристика судового прецеденту в праві ЄС. 3. Практика використання судового прецеденту при зверненні до Європейського Суду з прав людини. *Література*: базова [1,3], додаткова [7,12].	*практичні завдання / кейси*

Строк виконання усіх видів самостійної роботи – дата проведення практичного заняття з відповідної теми.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять. Здобувачам освіти рекомендується відвідувати лекції та практичні заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента/студентки, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички. Відсутність на лекції не відпрацьовується, оскільки теми та питання лекцій і практичних занять співпадають. Згідно з «Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати за це заохочувальні або штрафні бали. Детально: https://osvita.kpi.ua/node/37. Відсутність на практичному занятті відпрацьовується.

Особливості організації освітнього процесу під час дистанційного навчання визначено «Положенням про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детально: https://osvita.kpi.ua/node/188.

Правила поведінки на заняттях. Норми етичної поведінки студентів і науково-педагогічних працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детально: https://kpi.ua/code.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали	Штрафні бали

Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у міжнародних, всеукраїнських, університетських та/або інших заходах (конференція, круглий стіл, конкурс, олімпіада тощо); публікація (стаття та/або тези доповіді) за тематикою навчальної дисципліни	+10 балів	*Порушення строку відпрацювання практичних занять, виконання задач (кейсів), тестування тощо (за кожну таку роботу).* Під час дистанційного навчання штрафні бали не застосовуються	-0 балів
Виступ на занятті з ініціативною доповіддю на обрану творчу тему, погоджену з викладачем, за програмою дисципліни	+5 балів	*Порушення термінів виконання модульної контрольної роботи та її захист* Під час дистанційного навчання штрафні бали не застосовуються	-0 балів

Заохочувальні та штрафні бали не входять до основної шкали РСО, а їхня сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали.

Політика дедлайнів та перескладань. Відпрацювання практичного заняття, за рішенням викладача, може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

На останньому за розкладом занятті проводиться основна форма поточного контролю у вигляді письмової модульної контрольної роботи. Результат модульної контрольної роботи для студента, який не з'явився на контрольний захід, є нульовим. У такому разі, студент має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

Політика академічної доброчесності та її принципи визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детально: https://kpi.ua/code.

Політика використання штучного інтелекту та академічної доброчесності

Під час виконання письмових робіт, індивідуальних завдань, презентацій та інших видів навчальної діяльності здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом честі КПІ ім. Ігоря Сікорського, Політикою використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського (https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/polityka-vykorystannia-shtuchnogo-intelektu_2023.pdf) та Положенням про систему запобігання плагіату, фабрикації та фальсифікації в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Polozhennia_pro_systemu_zapobihannia_plahiatu_2025.pdf).

Використання технологій штучного інтелекту. Під час виконання письмових робіт, практичних завдань, кейсів, презентацій та інших видів навчальної діяльності допускається використання технологій штучного інтелекту (ChatGPT, Gemini, Claude та інших) як допоміжного інструменту для пошуку інформації, аналізу джерел, структурування матеріалу та мовного редагування тексту. Здобувач освіти несе персональну відповідальність за достовірність поданої інформації, коректність посилань, оригінальність роботи та дотримання вимог академічної доброчесності.

Не допускається:

- подання згенерованого штучним інтелектом тексту як результату власної самостійної роботи;
- використання штучного інтелекту для фабрикації або фальсифікації даних, результатів досліджень, джерел чи посилань;
- робота, що містить ознаки фабрикації, фальсифікації або академічного плагіату, не допускається до оцінювання до усунення виявлених порушень;
- приховування факту використання штучного інтелекту у випадках, коли його декларування вимагається викладачем.

У разі виявлення порушень академічної доброчесності або недоброчесного використання технологій штучного інтелекту робота може бути повернена на доопрацювання або повторне виконання. У випадку встановлення фактів плагіату, фабрикації чи фальсифікації робота може бути

не допущена до захисту (оцінювання) відповідно до нормативних документів КПІ ім. Ігоря Сікорського.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, тест, виконання практичного завдання, розв'язання задач (кейсів), МКР.

№ з/п	Поточний, семестровий контроль	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Практичне заняття	45	3	15	45
2.	Модульна контрольна робота (МКР)	55	55	1	55
3.	Залік				
				Всього	100

Поточний контроль має чотири рівні оцінювання, критерії:
"відмінно" – повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, правильно і обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних комунікативних ситуаціях – практичне заняття 3 бали, МКР – 5 балів;
"добре" – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з несуттєвими недоліками, які допускає студент – практичне заняття 2,5 бали, МКР – 4 бали;
"задовільно" – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації), студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності – практичне заняття 2 бал, МКР – 3 бали;
"незадовільно"— відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – практичне заняття 0 балів, МКР – 0-55 бали.
Результати поточного контролю здобувача регулярно вносяться викладачем до модуля «Поточний контроль» АС Електронний кампус.
Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог Силабусу.

Критерій	Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації	8-ий тиждень	14-ий тиждень
Умовою отримання атестацій є поточний рейтинг	≥ 15 балів	≥ 30 балів

Заочна форма навчання

Для здобувачів заочної форми навчання навчальним планом передбачено практичні заняття та контрольну роботу. Підсумкова форма контролю – залік. На практичних заняттях узагальнюється вивчене, обговорюються правові кейси. За роботу на практичних заняттях можна отримати до 45 балів. Контрольна робота для здобувачів заочної форми буде визначено під конкретну тему та направлено студенту індивідуально за допомогою системи Google classroom. Робота передбачає поглиблене вивчення обраної наукової проблеми, сучасної літератури, а також засвідчує володіння навичками логічного аналізу та узагальнення матеріалу, його системного викладу. Показує здатність автора розбиратися у фахових питаннях, систематизувати теоретичний матеріал з обраної теми, творчо використовувати наукові ідеї та положення для методологічного аналізу проблематики.
Разом за контрольну роботу можна отримати до 55 балів. Контрольна робота надсилається за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії.

RD = 55+ 45= 100 балів.

Таким чином за навчальний курс здобувач може набрати до 100 балів.

Результати календарного контролю здобувача вносяться викладачем до модуля «Календарний контроль» АС Електронний кампус.

Семестровий контроль: залік.

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг більше 30 балів.

Порядок проведення контрольних заходів визначено у «Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детально: https://osvita.kpi.ua/node/32.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	*Оцінка*
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Історія створення та розвитку Європейських Співтовариств та Європейського Союзу.
2. Маастрихтський договір
3. Лісабонський договір
4. Правосуб'єктність Європейського Союзу.
5. Основні принципи функціонування Європейського Союзу.
6. Членство у Європейському Союзі.
7. Копенгагенські критерії
8. Статус держави-члена Європейського Союзу
9. Компетенція Європейського Союзу
10. Інституційна структура ЄС: загальні принципи побудови і функціонування.
11. Європейський Парламент: склад і порядок формування, правовий статус депутатів, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.
12. Рада Європейського Союзу: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Президентство ЄС.
13. Європейська Комісія: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.
14. Законодавчий процес в Європейському Союзі: основні процедури прийняття рішень.
15. Європейська Рада: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень. Верховний представник ЄС з питань спільної зовнішньої політики і політики безпеки.
16. Рахункова палата: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи, юридична сила рішень.
17. Європейський Центральний банк: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи, юридична сила рішень.
18. Омбудсман: порядок призначення, повноваження, юридична сила рішень.
19. Економічний і соціальний комітет: склад і порядок формування, повноваження, юридична сила рішень.
20. Комітет регіонів: склад і порядок формування, повноваження, юридична сила рішень.
21. Агенції Європейського Союзу.
22. Поняття, природа та предмет права Європейського Союзу.
23. Співвідношення права ЄС, міжнародного права та національного права членів ЄС.
24. Принципи права ЄС.
25. Система права ЄС.
26. Джерела права ЄС
27. Джерела права Європейського Союзу: види та ієрархія. Зміст поняття acquis

communautaire (“здобуток Співтовариства”).
28. Загальна характеристика Договору про Європейський Союз: структура, зміст, порядок прийняття та внесення змін.
29. Загальна характеристика Договору про функціонування Європейського Союзу: структура, зміст, порядок прийняття та внесення змін.
30. Регламент і директива як джерело права Європейського Союзу.
31. Принципи пропорційності та субсидіарності в праві Європейського Союзу.
32. Індивідуальні та рекомендаційні акти Європейського Союзу: види і юридична сила.
33. Міжнародні договори як джерело права Європейського Союзу.
34. Питання про існування правила прецеденту щодо рішень Суду ЄС.
35.Загальні принципи права ЄС: поняття, місце в ієрархії джерел права ЄС.
36. Принцип верховенства права Європейського Союзу щодо національного права держав-членів.
37. Пряма дія права ЄС у національних правопорядках держав-членів: поняття, умови визнання, правові наслідки, відмінність від прямого застосування.
38. Оприлюднення джерел права ЄС. Офіційні мови ЄС.
39. Принципи субсидіарності та пропорційності.
40. Судова система Європейського Союзу.
41. Спеціалізовані судові палати.
42. Особливості провадження у судах Європейського Союзу.
43. Історія створення Ради Європи.
44. Символіка Ради Європи.
45. Географічне розширення Ради Європи.
46. Міжнародно-правовий статус Ради Європи.
47. Мета, основні пріоритети і напрями діяльності Ради Європи.
48. Умови набуття повноправного членства та умови отримання спеціального статусу держав у Раді Європи.
49. Порядок прийняття зобов'язань новими членами Ради Європи.
50. Умови та порядок втрати або припинення членства в Раді Європи.
51. Порядок головування держав-членів у Раді Європи.
52. Процедура припинення спеціального статусу в Раді Європи.
53. Інституційна структура Ради Європи (загальна характеристика).
54. Комітет Міністрів Ради Європи: формування, структура, компетенція, порядок діяльності.
55. Парламентська Асамблея Ради Європи: формування, структура, компетенція, порядок діяльності.
56. Секретаріат Ради Європи: формування, структура, компетенція, порядок діяльності.
57. Конгрес місцевих і регіональних влад Європи: формування, структура, компетенція, порядок діяльності.
58. Європейська комісія проти расизму і нетерпимості.
59. Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська Комісія): історія створення, порядок формування та структура.
60. Інститут Комісара Ради Європи з прав людини.
61. Банк розвитку Ради Європи.
62. Порядок імплементації норм права РЄ в національне законодавство.
63. Поняття «матеріальне право Ради Європи».
64. Право Ради Європи і європейське право.
65. Право Ради Європи і право Європейського Союзу.
66. Право Ради Європи і національне право.
67. Право Ради Європи в системі універсального і регіонального міжнародного права.
68. Система матеріального права Ради Європи: поняття й основні компоненти.

69. Джерела матеріального права Ради Європи: поняття, класифікація.
70. Статут Ради Європи: структура і зміст.
71. Класифікація договорів Ради Європи.
72. Участь міжнародних неурядових організацій у процесі розробки проектів договорів Ради Європи.
73. Історія створення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
74. Структура та зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
75. Загальна характеристика Протоколів до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
76. Дія Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та протоколів до неї у просторі і часі.
77. Обмеження (втручання в здійснення) прав і свобод людини, що допускаються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.
78. Відступ держави від своїх зобов'язань відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
79. Субсидіарність захисту Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
80. Можливість і межі захисту соціально-економічних прав у рамках Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
81. Правова характеристика Європейської соціальної хартії 1961 р. та додаткових протоколів до неї 1988 р., 1991 р., 1995 р.
82. Система контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії.
83. Рамкова конвенція про захист національних меншин 1995 р.
84. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин 1992 р.
85. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р.
86. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владою 1980 р.
87. Конвенція про участь іноземців у громадському житті на місцевому рівні 1992 р.
88. Європейська культурна конвенція 1954 р.
89. Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи 1985 р.
90. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) 1992 р.
91. Склад, повноваження та юрисдикція Європейського Суду з прав людини.
92. Конвенція і практика Європейського суду як джерела права під час розгляду справ національними судами України.
93. Право на життя: ст. 2 Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Зміст права, критерії застосування сили, екстрадиція та право на життя, проблемні питання у застосуванні ст. 2 Конвенції.
94. Право на справедливий суд: ст. 6 Конвенції. Поняття «суду», «справедливого» судового розгляду та «розумного строку» розгляду справ, що сформульовані Європейським судом з прав людини в практиці застосування ст. 6 Конвенції.
95. Механізм реалізації Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри інтелектуальної власності та приватного права, кандидатом юридичних наук, доцентом Гончаровим Андрієм Вікторовичем.

Ухвалено кафедрою інтелектуальної власності та приватного права (протокол № 15 від 22 червня 2026 року)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № _ від __ червня 2026 року)